

ר' עובדיה מברטנורא
אשם הוא אשום אשם לה'.
וקשה קרא רישיה לסיפיה,
דאשם הוא משמע בהווייתו
ובהלכתו יהא שהוא נאכל
לכהנים, ואשם לה' משמע
שכולו לה'. ודרש יהודיע הכהן,
אשום אשם לה', כל שהוא בא
משום חטא ומשום אשמה כגון
הפריש מעות לחטאת ואשם
ונותר מהם, ילקח באותו
המותר עולות, הבשר לה'
והעורות לכהנים ונמצאו שני
המקראות קיימים, אשם לה'
הבשר, ואשם לכהנים העורות.
והיכן מצינו מדרש זה ביהודיע,
דכתיב במלכים ביהודיע כסף
אשם וכסף חטאת לא יובא
בית ה' לכהנים יהיו, וא"א לומר
דכסף שקדש לשם חטאת
ולשם אשם יהנו ממנו הכהנים,
אלא על כרחך ה"ק, יעשו ממנו
דבר שיהנו בו הכהנים והיינו
עולות שהעורות לכהנים:
ז א מעות שנמצאו קרוב
לשקלים יפלו לשקלים. דבתר
קרוב אזלינן דכתיב (דברים כ"א)
והיתה העיר הקרובה אל החלל.
והאומר רוב וקרוב הלך אחר
הרוב, מוקי מתניתין כגון
ששקלים ונדבה שוין: מהצה
על מהצה יפלו לנדבה.
דחמירא משקלים, דכולה

שנינו במשנה הקודמת: **שֵׁשֶׁה** שופרות היו מיועדים
לְנִדְבָה, ושואלת המשנה: **נִדְבָה מָה הָיוּ עוֹשִׂין**
בָּהּ? לֹא־קָחִין בָּהּ עוֹלוֹת, הַבֶּשֶׂר לְשָׁם - שנשרף
כולו על המזבח, וְהַעוֹרוֹת לְכַהֲנִים.
זו מְדַרְשׁ דְּרַשׁ יְהוּדֵיעַ בְּהַן גְּדוּל: "אֲשָׁם הוּא
אֲשָׁם אֲשָׁם לַה'" (ויקרא ה, יט). הרי סתירה:
"אֲשָׁם הוּא" - משמע שדינו כשאר אשמות הנאכלים
לכהנים, "אֲשָׁם לַה'" - משמע שכולו לה' כעולה, אלא
זו הַפְּלִל: **כֹּל שֶׁהוּא בָּא מִשׁוּם חֵטָא וּמִשׁוּם**
אֲשָׁמָה - כסף שנותר ממעות שהופרשו לקרבן
חטאת או לקרבן אשם - יִלְקַח בּוֹ עוֹלוֹת, הַבֶּשֶׂר
לְשָׁם, וְהַעוֹרוֹת לְכַהֲנִים. נִמְצְאוּ שְׁנֵי פְתוּבִים
קְיָמִים: **אֲשָׁם לַה'** - הבשר, וְאֲשָׁם לְכַהֲנִים -
העורות, וְאָמַר (מלכים ב, יב): "כֶּסֶף אֲשָׁם וְכֶסֶף
חֲטָאוֹת לֹא יוּבָא בֵּית ה', לְכַהֲנִים יִהְיוּ"³⁸.

פרק שביעי

ספק מעות קודש מה דינם

משנה א

מעות שֶׁנִּמְצְאוּ בֵּין שְׁקָלִים לְנִדְבָה - בֵּין
שופרות השקלים לשופרות הנדבה, אם נמצאו קְרֹב
לְשְׁקָלִים - יִפְּלוּ לְשְׁקָלִים, ואם נמצאו קרוב
לְנִדְבָה - יִפְּלוּ לְנִדְבָה שהולכים אחר הקרוב,
מִחֲצָה לְמִחֲצָה - אם נמצאו באמצע הרווח - יִפְּלוּ
לְנִדְבָה מפני שמעות הנדבה חמורות ממעות
השקלים, שהנדבה כולה לעולה, ואילו השקלים

מביאים מהם גם חטאות ציבור שבשרם נאכל לכהנים, ועוד, ששיירי השקלים הם
לחומות העיר ומגדלותיה.

ביאורים והרחבות

38. פירוש: פסוק זה אמור ביהודיע, והרי אי אפשר לפרשו כפשוטו שכסף שהופרש לשם
חטאת או אשם ינתן לכהנים, שהרי נועד לחטאת או לאשם, אלא כך פירוש הפסוק: אם נותר
מהמעות שהפרישו לצורך חטאת או אשם, היו עושים מהם דבר שיהנו ממנו הכהנים, דהיינו,
שהיו קונים מהם עולות שעורותיהם שייכים לכהנים.

ר' עובדיה מברטנורא

עלות. אבל שקלים מביאין מהן פעמים חטאות שנאכלים לכהנים. ועוד, דשירי שקלים לחומות העיר ומגדלותיה: מחצה על מחצה יפלו ללבונה. דלבונה היא עצמה קרבן. ועצים מכשירי קרבן: מחצה על מחצה יפלו לגוזלי עולה. בירושלמי פריך, בשלמא קרוב לגוזלי עולה כיון דמדאורייתא אזלינן בתר קורבה הוי כאילו ודאי הן מגוזלי עולה, אלא מחצה על מחצה דמספיקא שדינן להו לגוזלי עולה לחומרא, האשה שהביאה המעות הללו במה תתכפר, שמא מקיני חובה נפלו, וכשאתה מקריב מהן גוזלי עולה במה מתכפרת האשה. ומשני, ב"ד הממונים על הקנין לוקחים משל צבור כפי אותן מעות שנמצאו ומקנין אותן לבעלי המעות שנמצאו ומקריבין מהן קנין על הספק והחטאת לא תהא נאכלת: **ב לעולם מעשר.** אפילו כל השנה כולה. לפי שעולי רגלים אינן מספיקין להוציא כל מעשר שני שלהן ברגלים ומניחין אותן לקרוביהן או לאוהביהן לאכול אותן כל השנה בירושלים, ועיקר מצות

מעות שנמצאו **בין** השופר של **עצים ללבונה** - לשופר של לבונה, אם נמצאו **קרוב לעצים** - **יפלו לעצים**, ואם נמצאו קרוב **ללבונה** - **יפלו ללבונה**, **מחצה למחצה** - **יפלו ללבונה** שהלבונה חמורה, הואיל והיא עצמה קרבן, מה שאין כן העצים שהם רק מכשירי קרבן.

מעות שנמצאו **בין** שופרות של **קנין לגוזלי עולה**, אם נמצאו **קרוב לקנין** - **יפלו לקנין**, ואם נמצאו קרוב **לגוזלי עולה** - **יפלו לגוזלי עולה**, **מחצה למחצה** **יפלו לגוזלי עולה** מפני שגוזלי עולה כולן עולות, ואילו קנין אחד חטאת ואחד עולה³⁹.

מי שיש לו בביתו שתי קופות, אחת של מעות חולין, ואחת של מעות מעשר שני שחילל עליהם פירותיו להעלותם לירושלים, ונמצאו מעות **בין** הקופה של **חלין למעשר שני**, אם נמצאו **קרוב לחלין** - **יפלו לחלין**, ואם נמצאו קרוב **למעשר שני** - **יפלו למעשר שני**, **מחצה למחצה** - **יפלו למעשר שני**.

זה הפלל: הולכים אחר הקרוב אפילו **להקל**, **מחצה למחצה** - **להחמיר**:

משנה ב

מעות שנמצאו לפני סוחר ביהמה שבירושלים, מה דינם של המעות הללו? **לעולם** הן של **מעשר שני**, ואפילו שלא בשעת הרגל⁴⁰.

אכילת מעשר שני היא שלמים, לפיכך רוב בהמות הנמכרות בירושלים בכל ימות השנה הן נקחות בכסף מעשר. ואע"ג דאיכא למימר שמא מן המוכרים נפלו ונתחללו כבר, כיון דלוקחים הוו רובא

ביאורים והרחבות

39. עיין ברטנורא ד"ה "מחצה על מחצה יפלו לגוזלי עולה".

40. **פירוש:** הטעם הוא לפי שעולי רגלים אינן מספיקים להוציא את כל מעשר שני שלהם ברגלים, ומניחין אותן לקרוביהן או לאוהביהן לאכול אותן כל השנה בירושלים, ועיקר מצות אכילת מעשר שני היא שלמים, לפיכך רוב בהמות הנמכרות בירושלים בכל ימות השנה הן נקנות בכסף מעשר. ולמרות שהיה אפשר לומר שמא מן המוכרים נפלו, ונתחללו כבר, כיון

ר' עובדיה מברטנורא

שהרי כמה אנשים לוקחים מתגר אחד אמרינן דלוקחים הן ולא נתחללו והרי הן מעשר: ובהר הבית חולין. ואפילו ברגל שרוב מעות שביד בני אדם אז הן של מעשר אפ"ה הוה חולין, דאזלינן בתר רובא דשתא. ואימור מקמי הרגל נפול: בירושלים. שלא בשוק הבהמות: בשעת הרגל הכל מעשר. ולא אזלינן בתר רוב שתא, לפי ששווקי ירושלים עשויים להתכבד בכל יום ואי נפול מקודם כבר נמצאו. אבל הר הבית לא היה עשוי להתכבד לפי שהוא גבוה והרוח מכבד ומסיר כל האבק וגם אין אדם רשאי ליכנס בהר הבית באבק שברגליו לפיכך אין אבק מצוי שם: ג אברים עולות. כיון שמנותח כדרך הנתוח המפורש בעולות, בידוע שהן של עולות: התיבות חטאות. דאין אוכלים בעזרה אלא חטאות ואשמות: ובירושלים זבחי שלמים. דרוב בשר הנאכל בירושלים הוי שלמים: זה וזה. בין שנמצא בעזרה בין שנמצא בירושלים: תעובר צורתן. לפי שנפסלו בהיסח הדעת ואסורין באכילה, ואין לזלזל בהן ולשרפן עד שיפסלו בודאי, הלכך בעו עבור צורה היינו שיפסלו בנתר. ועיבור צורה דשלמים היינו עד יום שלישי: נמצאו בגבולים. בערי

ישראל: אברים נבלות. שכן דרך שחותכין הנבלות לאברים ומשליכין ברחובות שיאכלום הכלבים: חתיכות מותרים. שאין רגילין לחתוך הנבלות לחתיכות, אלא הכשרות רגילין לחתוך לחתיכות

מעות שנמצאו **בְּהַר הַבַּיִת** - חָלִין ואפילו בזמן הרגל, שהולכים אחר רוב השנה, ואומרים שוודאי נפלו שלא בשעת הרגל אלא קודם הרגל.

מעות שנמצאו **בִּירוּשָׁלַיִם** שלא בשוק הבהמות, אם נמצאו **בְּשַׁעַת הָרְגֵל** - **מַעֲשֵׂר** שני, שעולי הרגל מרובים, ורוב המעות שבידיהם ממעשר שני. וכאן אין הולכים אחר רוב השנה, לפי ששווקי ירושלים עשויים להתכבד בכל יום, ואם נפלו מעות לפני הרגל כבר נמצאו. **וּבְשֵׂאֵר פְּלֵ יְמוֹת הַשָּׁנָה**, הרי הן חָלִין:

משנה ג

בְּשֵׂר שֶׁנִּמְצָא בְּעִזְרָה, אֲבָרִים - אם הבשר מנותח לאברים, כדרך שמנתחים קרבן עולה, בידוע שבשר זה של **עולות**. **וְחֵתִיכוֹת** - אם הבשר חתוך לחתיכות, כדרך שחותכים לאכילה, בידוע שבשר זה של **חטאות**.

בשר שנמצא **בִּירוּשָׁלַיִם**, הוא בשר **זְבָחֵי שְׁלָמִים** שרוב הבשר הנאכל בירושלים הוא של שלמים.

זֶה וְזֶה - בין בשר הנמצא בעזרה ובין בשר הנמצא בירושלים, אסור לאוכלו, לפי שנפסל מחמת היסח הדעת, וכן אסור לשורפו עד שיפסל בוודאי, לפיכך מניחים אותו יום ולילה או שני ימים ולילה עד **שֶׁתֵּעָבַר צוּרְתּוֹ** - עד שייפסל משום נותר, **וַיֵּצֵא לְבַיִת הַשְּׂרָפָה**.

בשר שנמצא **בְּגִבּוּלֵין** - בערי ישראל מחוץ לירושלים, **אֲבָרִים**, חוששים שהוא בשר **נְבֵלוֹת** שכן דרך לחתוך נבלות ולהשליכן לכלבים. **חֵתִיכוֹת**,